

ΔΟΚΙΜΙΟ
ΤΟ ΕΥΡΥ ΠΕΔΙΟ
ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ
Η διάχυση του ακροδεξιού λόγου
στη γαλλική δημόσια σφαίρα.
Απλώνεται και στην Αριστερά

ανάλυση

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015 | ΤΟ ΒΗΜΑ

Το ευρύ πεδίο της Δεξιάς

Μια τολμηρή ανατομία της καταγωγής και της διάχυσης του ακροδεξιού λόγου στη γαλλική δημόσια σφαίρα από δύο σημαντικούς γάλλους κοινωνιολόγους

LUC BOLTANSKI, ARNAUD ESQUERRE
Η επέκταση του πεδίου της Δεξιάς

Μετάφραση - επίμετρο Χαρίτινη Καρακωστάκη. Εκδόσεις Πόλις, 2015, τιμή 9 ευρώ

LUC BOLTANSKI
 ARNAUD ESQUERRE

Η επέκταση του πεδίου της Δεξιάς

πόλις

ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΚΑΡΑΖΑΡΙΝΗ

«**Σ**ήμερα απέχουμε πολύ από την πολιτική κανονικότητα» διαπιστώνει ο Λικ Μπολτανσκι από τις πρώτες ήδη σελίδες του λεπτού αλλά ιδιαίτερα μεστός σε αναλυτική ικανότητα βιβλίου που συνοπογράφει με τον συνεργάτη του **Αρνό Εσκέρ**. Γράφοντας λίγο προτού το Εθνικό Μέτωπο της **Μαρίν Λεπέν** κατακτήσει την πρώτη θέση στις ευρωεκλογές με ποσοστό 24,68%, ο 75χρονος διακεκριμένος γάλλος κοινωνιολόγος, μαθητής του **Πιερ Μπουρντιέ**, βλέπει την πολιτική πραγματικότητα στη χώρα του να τελεί υπό ιδιόζουσα κατάσταση – τόσο ιδιόζουσα που δύναται να θεωρηθεί «κατάσταση εξαιρέσης»: σήμερα «την πρωτοβουλία την έχει εξ ολοκλήρου μια γοπευμένη ή εμβρόντητη με τα άκρα της Δεξιάς». Άκρα τα οποία, αφού πέτυχαν την επανασύνδεση με τους εννοιολογικούς τόπους, το λεξιλόγιο και τις αντιδημοκρατικές εκφοβιστικές χιμαιρές των προπολεμικών εξτρεμιστών του γαλλικού συντηρητισμού, είδαν τον λόγο τους να διαπερνά το σύνολο σχεδόν της δημόσιας σφαίρας. Φαινόμενο που οι συγγραφείς εύστοχα αποκαλούν στον τίτλο τους «Η επέκταση του πεδίου της Δεξιάς».

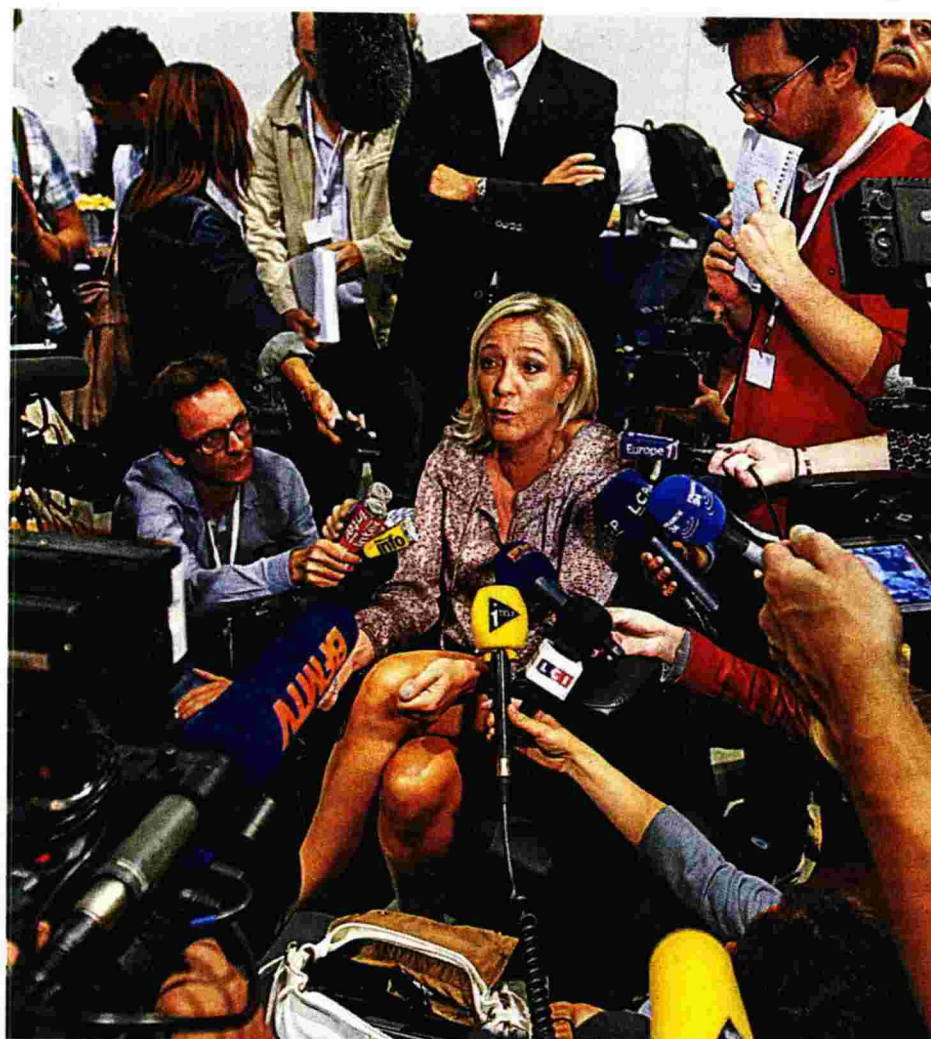
Η καταγωγή της Ακροδεξιάς

Η γενεαλογία του Εθνικού Μετώπου που υπαινικτικά συνθέτουν οι Μπολτανσκι και Εσκέρ παρακάμπτει τη φιλελεύθερη, μετριοπαθή Δεξιά που κληροδότησε μεταπολεμικά στη Γαλλία ο **Σαρλ ντε Γκωλ**. Στον πυρήνα της ιδεολογίας και του λόγου του Μετώπου ανιχνεύ-

ουν τη ριζοσπαστική Δεξιά του Μεσοπολέμου, όπως αυτή εκφράστηκε μέσω της πολυπληθούς οργάνωσης **Action Française**, ενός συνασπισμού καθολικών, μοναρχικών, εθνικιστών, αντιδραστικών, φασιστών στοιχείων, από την οποία εν καιρώ θα προέρχονταν σημαντικοί πυλώνες του φιλοναζιστικού καθεστώτος του Βισί το καλοκαίρι του 1940. Πρόκειται για καιρία επισήμανση, μια και συχνά η πορεία του Εθνικού Μετώπου φαντάζει ως η εξαίρεση που επιβεβαιώνει τον κανόνα της κατ' εξοχήν ανεκτικής, δημοκρατικής, αριστερής κοινωνίας την οποία εγκαθίδρυσε η Γαλλική Επανάσταση. Ωστόσο η καθολική συντηρητική Γαλλία υπήρξε μετά την Παλινόρθωση των Βουρβόνων, το 1814, μια εξίσου ισχυρή συνιστώσα της ιστορίας της χώρας, ορατή στην πολιτική σκηνή, στην παραγωγή ιδεών, στον διάχυτο αντισημιτισμό που εκφράστηκε με τη συμβολική ρήξη της υπόθεσης **Ντρέιφους**. Στα χρόνια του Μεσοπολέμου, ως σημειωθεί, οι οργανώσεις του αστερισμού της Ακρας Δεξιάς, από την **Action Française** ως την **Croix-de-feu**, αριθμούσαν εκατομμύρια μέλη.

Οι τρεις διευρύνσεις του λόγου

Όπως η μεσοπολεμική επαναστατική Δεξιά, το Εθνικό Μέτωπο παρουσιάζεται σήμερα ως μια «ούτε-Δεξιά-ούτε-Αριστερά», με γλώσσα και ρητορική δάνειες και από τις δύο: «λαός», «δημοκρατία», «αξίες», «ισότητα ευκαιριών», «κοινωνική δικαιοσύνη». Ο «λαός» δεν είναι πια η αγροτική Γαλλία αλλά οι μικροαστοί και τα υπολείμματα της εργατικής τάξης, η «ηθική»

Ο εμπρηστικός λόγος της **Μαρίν Λεπέν** διαχύθηκε σταδιακά σε όλο το φάσμα της δημόσιας σφαίρας της Γαλλίας, όπως και σε τμήμα της πολιτικής σκηνής

στιδύποτε σχετίζεται με τον «λαό». Και οι δύο έννοιες λοξοκοιτούν προς την κατεύθυνση της εσωτερικής ασφάλειας προκειμένου να διαμορφώσουν τον αντιθετικό «Άλλο του «λαού» – έναν εσώ αστών νέων υψηλότερης μόρφωσης, καταδικασμένων από τις συνθήκες ύφεσης στην εργασιακή επισφάλεια, μεταναστών χωρίς χαρτιά, Αράβων, κατοίκων των «προαστίων», σεξουαλικά αποκλινόντων. Αυτό το «περιθώριο» είναι το ιδεολόγημα που επιφέρει την πρώτη διευρυνση του πεδίου απήχησης του δεξιού λόγου συνδέοντας μια παραδοσιακή καθολική Δεξιά-πρόμαχο της σεξουαλικής αντεπανάστασης με μια Δεξιά-κήρυκα μιας εθνικολαϊκής Επανάστασης.

Ακολουθεί η εκμετάλλευση της έννοιας της ταυτότητας. Οι Μπολτανσκι και Εσκέρ δείχνουν πώς η επιστράτευση της υπεράσπισης της «γης και των νεκρών», κατά το σχήμα του εθνικιστή διανοουμένου **Moris Mparés** (1862-1923),

με φόβητρο τη μουσουλμανική κοινότητα, συντελείται με άξονα τον κίνδυνο της «μεγάλης αντικατάστασης» των γηγενών από τους επίλυδες κατακτητές. Παράλληλα το Εθνικό Μέτωπο επανεισάγει τον αντισημιτισμό της **Action Française** δίνοντάς του αντισυστημική χροιά και επιδιώκοντας αφενός να παραπλανήσει μέρος του μουσουλμανικού στοιχείου με μια επίφαση κοινού εδάφους, αφετέρου να ελκύσει μια πλευρά της αντισυστημικής Αριστεράς. Εδώ οι συγγραφείς διαβλέπουν την τρίτη διευρυνση, στο πάλαι μια παραδοσιακό πεδίο της Αριστεράς, με δούρειο ίππο τα ζητήματα του ξένου ανταγωνισμού και της Ευρώπης. Χάρη σε αυτά γεφυρώνεται η χαώδης ενίοτε απόσταση ανάμεσα σε «κοινωνικές ομάδες που διαφέρουν μεταξύ τους όσον αφορά τον πλούτο, τον τρόπο ζωής και τα ενδιαφέροντα, αισθάνονται όμως την ίδια εχθρότητα και απέναντι στον «ξένο» και στους «ξένους»,

και μακρινούς ή κοντινούς – και αυτή η εχθρότητα είναι ικανή να καταργήσει ως διά μαγείας τις αντιθέσεις τους». Τέτοια ενδεικτική συμπαράταση είναι αυτή του παλιού προλεταριάτου, το οποίο πλήττεται από την ανεργία, με μια «τοπική μπουρζουαζία», μια «τάξη κληρονόμων» που εκμεταλλεύεται επενδύσεις σε περιοχές αστικού εξευγενισμού ή πολυτελούς τουρισμού. Η Ευρώπη των Βρυξελλών, φορέας του οικονομικού φιλελευθερισμού και της παγκοσμιοποίησης για τους πρώτους, ανεπιθύμητων ρυθμιστικών παρεμβάσεων για τους τελευταίους, είναι ο κοινός εχθρός.

Στη Γαλλία οι Μπολτανσκι και Εσκέρ βλέπουν σύσσωμο το πολιτικό φάσμα να μετατοπίζεται: η φιλελεύθερη Δεξιά προς έναν ακροδεξιό λόγο «αξιών», η σοσιαλιστική Αριστερά προς το κενό που αφήνει η φυγή της Κεντροδεξιάς, η Ακρα Αριστερά, στερημένη ιδεολογίας, ανάλυσης και περιεχομένου, προς την «άκριτη αποδοχή της γνώμης του εκλογικού σώματος», το οποίο «σχεδόν ανεπαίσθητα, σχεδόν ασυναίσθητα» υποχωρεί ολοένα δεξιότερα. Αρκεί η έκκλησή τους στην Αριστερά για άσπαση κριτικού λόγου για τον νεοφιλελευθερισμό και την κυριαρχία του, την κοινοτοπία και την παγίδα του υποτιθέμενου «αυτονόητου» ώστε να αντιστραφεί η πορεία; Ο απόηχος της επίθεσης στη «**Charlie Hebdo**» μοιάζει να τους δικαιώνει εν μέρει. Χωρίς καινοτόμες πολιτικές απαντήσεις ωστόσο η ανακύκλωση της τρέχουσας ατζέντας στον δημόσιο λόγο θα ευνοεί μακροπρόθεσμα μόνο τη **Μαρίν Λεπέν**.

Οι ελληνικές προεκτάσεις

Το κείμενο των γάλλων κοινωνιολόγων προξενεί συνειρμούς και με την ελληνική πολιτική πραγματικότητα. Η προφανής διασύνδεση έχει να κάνει με τη ρητή ή υπόρρητη αποδοχή της ακροδεξιάς ατζέντας στη δημόσια σφαίρα. Το ΛΑΟΣ όχι μόνο ενσάρκωσε την «κανονικοποίηση» τού ακραίου πολιτικού λόγου, βρέθηκε προσωρινά στην εξουσία ως μέρος της κυβέρνησης Παπαδήμου. Όσο για τη Χρυσή Αυγή, ευδιάκριτες φωνές δημοσιογράφων αναφέρθηκαν στη δυνατότητα συμμαχίας με μια «πιο σοβαρή» εκδοχή της και δημοφιλείς

καλλιτέχνες του πενταγράμμου εκδήλωσαν τη συμφωνία τους με τις θέσεις της. Μια λιγότερο προφανής, ίσως, αναγωγή άπεται της οξυδερκούς επισήμανσης των Μπολτανσκι και Εσκέρ αναφορικά με τα ζητήματα των «ξένων» και της Ευρώπης ως συγκολλητικού στοιχείου ετερόκλητων συμμαχιών. Η κυβερνητική σύμπτωση της ριζοσπαστικής Αριστεράς του ΣΥΡΙΖΑ με τη λαϊκιστική Δεξιά των ΑΝΕΛ δεν προκύπτει ασφαλώς σε επίπεδο πολιτικής συγγένειας ή προγραμματικής συμφωνίας, αλλά στο σημείο ενός λόγου περί «εθνικής υπερηφάνειας» ο οποίος υπόκειται της

αντιμνημονιακής ρητορείας. Στη θέση του ξένου παράγοντα τοποθετείται η τρόικα, ενώ στο πλαίσιο της διαπραγματευτικής τακτικής προκρίνεται η επιλεκτική γλωσσική αντιπαράθεση με εκφάνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε με συμβολικούς όρους από το λεξιλόγιο της εθνικής μνήμης («Κούγκι») είτε με την προσφυγή στην έννοια μιας άλλης Ευρώπης, της «Ευρώπης των λαών». Σε αυτό το υπόβαθρο η προβληματική άλλοτε κοινοβουλευτική συμπόρευση δύο απομακρυσμένων χώρων φαίνεται σήμερα να εξασφαλίζει την επιδοκιμασία της εκλογικής τους βάσης.

